Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

26 päivänä heinäkuuta 2017*

Ennakkoratkaisupyyntö – Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue – Oikeussuojakeinot rajat ylittävissä riita-asioissa – Direktiivi 2003/8/EY – Oikeusapuun kyseisissä riita-asioissa liittyvät yhteiset vähimmäisvaatimukset – Soveltamisala – Jäsenvaltion säännöstö, jonka mukaan oikeusapuhakemuksen käsittelemiseksi tarvittavien asiakirjojen kääntämisestä aiheutuneita kuluja ei korvata

asiassa C-670/15,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Bundesarbeitsgericht (liittovaltion työtuomioistuin, Saksa) on esittänyt 5.11.2015 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 15.12.2015, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa, jonka on pannut vireille

**Jan Šalplachta,**

UNIONIN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. L. da Cruz Vilaça, varapresidentti A. Tizzano (esittelevä tuomari) sekä tuomarit M. Berger, E. Levits ja F. Biltgen,

julkisasiamies: M. Szpunar,

kirjaaja: hallintovirkamies K. Malacek,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 9.11.2016 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Jan Šalplachta, edustajinaan K. Jurisch ja P. Probst, Rechtsanwälte,

– Saksan hallitus, asiamiehinään M. Hellmann, T. Henze ja J. Mentgen,

– Tšekin hallitus, asiamiehinään L. Březinová, M. Smolek ja J. Vláčil,

– Espanjan hallitus, asiamiehenään M. Sampol Pucurull,

– Euroopan komissio, asiamiehinään M. Heller ja M. Wilderspin,

kuultuaan julkisasiamiehen 1.2.2017 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

**tuomion**

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee oikeussuojakeinojen parantamisesta rajat ylittävissä riita-asioissa vahvistamalla oikeusapuun kyseisissä riita-asioissa liittyvät yhteiset vähimmäisvaatimukset 27.1.2003 annetun neuvoston direktiivin 2003/8/EY (EYVL 2003, L 26, s. 41 ja oikaisu EUVL 2003, L 32, s. 15) 1 ja 2 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty Jan Šalplachtan vireille panemassa asiassa, joka koskee hänen entisen työnantajansa Elektroanlagen & Computerbau GmbH:n velvoittamista maksamaan palkkasaatavat.

## Asiaa koskevat oikeussäännöt

### *Unionin oikeus*

3 Direktiivin 2003/8 johdanto-osan 5, 6, 18 ja 23 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(5) Tämän direktiivin tavoitteena on edistää maksuttoman oikeusavun soveltamista rajat ylittävissä riita-asioissa niihin henkilöihin, joilla ei ole riittäviä varoja, jos apu on tarpeen, jotta heillä olisi todellinen mahdollisuus oikeussuojaan. Yleisesti tunnustettu oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin vahvistetaan myös Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklassa.

(6) Riita-asian kantajan tai vastaajan varojen puute tai riita-asian rajat ylittävästä luonteesta johtuvat vaikeudet eivät saa olla tehokkaan oikeussuojan esteenä.

– –

(18) Jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmien erot ja monitahoisuus tai rajat ylittäviin riita-asioihin liittyvät kustannukset eivät saisi estää oikeussuojan toteutumista. Oikeusavun olisi siis katettava riita-asian rajat ylittävään luonteeseen välittömästi liittyvät kustannukset.

– –

(23) Oikeusapua myöntää kansallista lainsäädäntöään soveltaen ja tämän direktiivin periaatteita noudattaen se jäsenvaltio, jossa oikeudenkäynti pidetään tai täytäntöönpanoa haetaan, lukuun ottamatta apua riita-asian valmisteluvaiheessa silloin, kun oikeusavun hakijan koti- tai asuinpaikka ei ole siinä jäsenvaltiossa, jossa oikeudenkäynti pidetään.”

4 Direktiivin 2003/8 1 artiklan otsikko on ”Tarkoitus ja soveltamisala”, ja siinä säädetään seuraavaa:

”1. Tämän direktiivin tavoitteena on parantaa oikeussuojakeinoja rajat ylittävissä riita-asioissa vahvistamalla oikeusapuun kyseisissä riita-asioissa liittyvät yhteiset vähimmäissäännöt.

2. Tätä direktiiviä sovelletaan rajat ylittävissä siviili- ja kauppaoikeudellisissa riita-asioissa riippumatta siitä, millaisessa tuomioistuimessa niitä käsitellään. Erityisesti direktiiviä ei sovelleta vero- tai tulliasioihin eikä hallinto-oikeudellisiin asioihin.

3. ’Jäsenvaltiolla’ tarkoitetaan tässä direktiivissä jäsenvaltioita Tanskaa lukuun ottamatta.”

5 Tämän direktiivin 2 artiklassa, jonka otsikko on ”Rajat ylittävät riita-asiat”, säädetään seuraavaa:

”1. Tässä direktiivissä rajat ylittävällä riita-asialla tarkoitetaan riita-asiaa, jossa tämän direktiivin mukaisesti oikeusapua hakevan asianosaisen koti- tai asuinpaikka on muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa oikeudenkäynti pidetään tai jossa tuomio on pantava täytäntöön.

2. Jäsenvaltio, jossa on asianosaisen kotipaikka, on määriteltävä tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22 päivänä joulukuuta 2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) 44/2001 [(EYVL 2001, L 12, s. 1)] 59 artiklan mukaisesti.

3. Se, onko riita-asia rajat ylittävä, määräytyy sen ajankohdan mukaan, jona hakemus esitetään tämän direktiivin mukaisesti.”

6 Mainitun direktiivin 3 artiklan, jonka otsikko on ”Oikeus oikeusapuun”, sanamuoto on seuraava:

”1. Tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvassa riita-asiassa asianosaisina olevilla luonnollisilla henkilöillä on oikeus saada asianmukaista oikeusapua, jotta heidän oikeussuojansa voisi toteutua, tässä direktiivissä asetettujen edellytysten mukaisesti.

2. Oikeusavun katsotaan olevan asianmukaista, kun sillä varmistetaan:

a) riita-asian valmisteluvaiheessa annettava oikeudellinen neuvonta sovinnon saavuttamiseksi ennen oikeudenkäynnin vireillepanoa;

b) oikeudellinen avustaminen ja edustaminen oikeudenkäynnissä sekä oikeusavun saajan vapauttaminen menettelyn kustannuksista tai hänen avustamisensa niiden suorittamisessa, mukaan lukien 7 artiklassa tarkoitetut kulut ja palkkiot henkilöille, jotka tuomioistuin on määrännyt suorittamaan toimia oikeudenkäynnin aikana.

Niissä jäsenvaltioissa, joissa hävinnyt osapuoli vastaa vastapuolen kuluista, oikeusapu kattaa vastapuolelle aiheutuneet kulut, jos oikeusavun saaja häviää asian ja jos vastapuolen kulut olisi korvattu, jos oikeusavun saajan koti- tai asuinpaikka olisi ollut jäsenvaltiossa, jossa oikeudenkäynti pidetään.

_ _”

7 Direktiivin 2003/8 5 artiklan, jonka otsikko on ”Varoja koskevat edellytykset”, 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on myönnettävä oikeusapua 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuille henkilöille, jotka eivät taloudellisen tilanteensa vuoksi itse kykene osittain tai kokonaan vastaamaan 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuista menettelyn kustannuksista, jotta heillä olisi mahdollisuus oikeussuojaan.

2. Sen jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen, jossa oikeudenkäynti pidetään, arvioi henkilön taloudellista tilannetta erinäisten objektiivisten tekijöiden, kuten tulojen, pääoman tai perhetilanteen perusteella, hakijasta taloudellisesti riippuvaisten henkilöiden varojen arviointi mukaan lukien.”

8 Saman direktiivin 7 artiklassa, jonka otsikko on ”Riita-asian rajat ylittävään luonteeseen liittyvät kustannukset”, säädetään seuraavaa:

”Sen jäsenvaltion, jossa oikeudenkäynti pidetään, myöntämän oikeusavun on katettava seuraavat riita-asian rajat ylittävään luonteeseen välittömästi liittyvät kulut:

a) tulkkauskulut;

b) niiden tuomioistuimen tai toimivaltaisen viranomaisen edellyttämien ja oikeusavun saajan esittämien asiakirjojen kääntämisestä aiheutuneet kulut, jotka ovat tarpeen asian ratkaisemiseksi ja

c) hakijan vastattavaksi tulevat matkakulut, kun asianomaisen jäsenvaltion laki tai asiaa käsittelevä tuomioistuin edellyttää hakijan asiaa esittävien henkilöiden henkilökohtaista läsnäoloa ja kun tuomioistuin päättää, että kyseisten henkilöiden kuuleminen ei muuten järjesty sitä tyydyttävällä tavalla.”

9 Direktiivin 2003/8 8 artiklassa, jonka otsikko on ”Jäsenvaltion, jossa on oikeusavun hakijan koti- tai asuinpaikka, kattamat kulut”, säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltion, jossa on oikeusavun hakijan koti- tai asuinpaikka, on 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla myönnettävä oikeusapua, joka kattaa:

a) paikallisen asianajajan tai oikeudellista apua antamaan lain mukaan kelpoisen muun henkilön antaman avun kulut, jotka ovat aiheutuneet kyseisessä jäsenvaltiossa ennen oikeusapuhakemuksen vastaanottamista tämän direktiivin mukaisesti siinä jäsenvaltiossa, jossa oikeudenkäynti pidetään.

b) hakemuksen ja hakemuksen tueksi tarvittavien asiakirjojen kääntämisestä aiheutuvat kulut, kun hakemus esitetään edellä mainitun jäsenvaltion viranomaisille.”

10 Direktiivin 12 artiklassa, jonka otsikko on ”Oikeusavun myöntävä viranomainen”, säädetään seuraavaa:

”Oikeusavun myöntää tai epää sen jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen, jossa oikeudenkäynti pidetään, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 8 artiklan soveltamista.”

11 Kyseisen direktiivin 13 artiklan, jonka otsikko on ”Oikeusapuhakemusten tekeminen ja toimittaminen”, sanamuoto on seuraava:

”1. Oikeusapuhakemukset voidaan tehdä joko:

a) sen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle, jossa on hakijan koti- tai asuinpaikka (lähettävä viranomainen), tai

b) sen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle, jossa oikeudenkäynti pidetään tai jossa tuomio on määrä panna täytäntöön (vastaanottava viranomainen).

2. Oikeusapuhakemukset on tehtävä ja hakemuksen tueksi esitettävät asiakirjat toimitettava käännöksinä:

a) toimivaltaisen vastaanottavan viranomaisen jäsenvaltion jollakin virallisella kielellä, joka on yksi Euroopan [unionin] toimielinten virallisista kielistä, tai

b) jollakin muulla kielellä, jonka kyseinen jäsenvaltio on ilmoittanut hyväksyvänsä 14 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

– –

4. Toimivaltaisen lähettävän viranomaisen on avustettava hakijaa sen varmistamiseksi, että hakemukseen liitetään kaikki sen tiedon mukaan hakemuksen käsittelemiseksi vaadittavat asiakirjat. Sen on myös avustettava hakijaa toimittamaan hakemuksen tueksi esitettävien asiakirjojen käännökset 8 artiklan b alakohdan mukaisesti.

Toimivaltaisen lähettävän viranomaisen on lähetettävä hakemus toisen jäsenvaltion toimivaltaiselle vastaanottavalle viranomaiselle 15 päivän kuluessa vastaanotettuaan jollakin 2 kohdassa tarkoitetuista kielistä asianmukaisesti täytetyn lomakkeen ja sen tueksi esitetyt asiakirjat käännettyinä tarvittaessa jollekin kyseisistä kielistä.

– –

6. Jäsenvaltiot eivät saa periä maksuja 4 kohdan mukaisesti suoritetuista palveluista. – –”

### *Saksan oikeus*

12 Siviiliprosessilain (Zivilprozessordnung, jäljempänä ZPO) 114 §:n 1 momentissa, sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasian tosiseikkoihin, säädetään seuraavaa:

”Asianosainen, joka ei henkilökohtaisen ja taloudellisen tilanteensa vuoksi voi vastata oikeudenkäyntikuluista tai voi vastata niistä vain osittain tai useammassa erässä, voi hakemuksesta saada oikeusapua, jos aiotulla oikeussuojakeinolla tai puolustautumiskeinolla on riittävät menestymisen mahdollisuudet eikä se vaikuta aiheettomalta. Rajat ylittävään oikeusapuun Euroopan unionin alueella sovelletaan lisäksi 1076–1078 §:ää.”

13 ZPO:n 117 §:ssä säädetään seuraavaa:

”(1) Oikeusapuhakemus on tehtävä asiaa käsittelevälle tuomioistuimelle; – –

(2) Hakemukseen on liitettävä asianosaisen ilmoitus henkilökohtaisesta ja taloudellisesta tilanteestaan (perhesuhteet, ammatti, varallisuus, tulot ja rasitteet) sekä vastaavat asiakirjatodisteet. – –”

14 ZPO:n 1076 §:ssä säädetään seuraavaa:

”[Direktiivin 2003/8] mukaiseen rajat ylittävään oikeusapuun Euroopan unionin alueella sovelletaan 114–127 a §:ää, jollei jäljempänä toisin säädetä.”

15 ZPO:n 1078 §:n sanamuoto on seuraava:

”(1) Asiaa käsittelevä tuomioistuin tai täytäntöönpanotuomioistuin on toimivaltainen käsittelemään rajat ylittävää oikeusapua koskevat saapuvat pyynnöt. Hakemukset on täytettävä saksan kielellä, ja liitteiden mukana on oltava niiden saksankielinen käännös. – – ”

16 Oikeuslaitosta koskevan lain (Gerichtsverfassungsgesetz) 184 §:n ensimmäisen virkkeen, sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasian tosiseikkoihin, sanamuoto on seuraava:

”Tuomioistuinten virallinen kieli on saksa.”

**Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys**

17 Ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, että Šalplachta, jonka kotipaikka on Tšekissä, nosti 24.9.2013 ja 21.10.2013 päivätyillä asiakirjoilla palkkasaatavien maksamista koskevan kanteen Elektroanlagen & Computerbau -nimistä yritystä vastaan Arbeitsgericht Zwickaussa (Zwickaun työtuomioistuin, Saksa). Lisäksi pääasian valittaja teki kanteensa yhteydessä ensimmäisessä oikeusasteessa käytävää menettelyä koskevan oikeusapuhakemuksen.

18 Pääasian valittaja haki 27.11.2013 päivätyllä asiakirjalla oikeusavun laajentamista käsittämään hänen tulojensa ja varallisuutensa osoittamiseksi laadittujen asiakirjojen saksan kielelle kääntämisestä, jonka oli toteuttanut Dresdeniin (Saksa) sijoittautunut käännöstoimisto, aiheutuneet kulut.

19 Arbeitsgericht Zwickau myönsi 8.4.2014 tekemällään päätöksellä pääasian valittajalle oikeusapua ensimmäisen oikeusasteen oikeudenkäyntiin mutta ei ulottanut oikeusapua mainittujen asiakirjojen kääntämisestä aiheutuneisiin kuluihin.

20 Landesarbeitsgericht Chemnitz (Chemnitzin ylemmän asteen työtuomioistuin, Saksa) hylkäsi pääasian valittajan tästä epäämisestä tekemän valituksen 15.4.2015 tekemällään päätöksellä. Kyseinen tuomioistuin totesi muun muassa, että direktiivin 2003/8 säännösten mukaan oikeusapuhakemukseen liittyvien asiakirjojen kääntämisestä aiheutuvien kulujen vastattavaksi ottaminen hyväksytään, kun hakemus tehdään tämän direktiivin 13 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitetulle lähettävälle viranomaiselle eli sen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle, jossa on hakijan koti- tai asuinpaikka. Sitä vastoin näissä säännöksissä ei säädetä tällaisten kulujen vastattavaksi ottamisesta silloin, kun hakemus on – kuten nyt käsiteltävässä asiassa – tehty suoraan mainitun direktiivin 13 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitetulle vastaanottavalle viranomaiselle eli sen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle, jossa oikeudenkäynti pidetään tai jossa tuomio on määrä panna täytäntöön.

21 Lisäksi kyseinen tuomioistuin katsoi, että ZPO:n 114 ja 1078 §:n mukaan oikeusapu kattaa vain oikeudenkäyntikulut. Tämä apu ei siis kyseisen tuomioistuimen mukaan kata sellaisten asiakirjojen kääntämisestä aiheutuvia kuluja, jotka on laadittu oikeusapuhakemuksen tutkimista varten, koska näiden kulujen katsotaan aiheutuneen riita-asiaa koskevan menettelyn ulkopuolella.

22 Pääasian valittaja valitti tästä päätöksestä Bundesarbeitsgerichtiin (liittovaltion työtuomioistuin, Saksa). Kyseinen tuomioistuin katsoo, että direktiivistä 2003/8 ei käy riittävän selvästi ilmi, onko sen jäsenvaltion, jossa oikeudenkäynti pidetään, vastattava ja missä määrin sen on vastattava oikeusapuhakemuksen tueksi esitettyjen asiakirjojen kääntämisestä aiheutuvista kuluista, kun – kuten pääasiassa – oikeusavun hakija on itse kännättänyt nämä asiakirjat ja tehnyt hakemuksensa suoraan pääasian osalta toimivaltaiselle tuomioistuimelle, joka on myös toimivaltainen käsittelemään kyseisen hakemuksen direktiivin 2003/8 13 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettuna vastaanottavana viranomaisena. Kyseinen tuomioistuin toteaa kuitenkin, että se, että oikeusapua ei laajenneta näiden asiakirjojen käännöskuluihin, mikäli tämän katsotaan rajoittavan oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan, palvelee hyväksyttävää tavoitetta eli sen jäsenvaltion, jossa oikeudenkäynti pidetään, vapauttamista kuluista, joista ennemminkin sen jäsenvaltion, jossa on hakijan koti- tai asuinpaikka, olisi vastattava.

23 Tässä tilanteessa Bundesarbeitsgericht on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Edellyttääkö luonnollisen henkilön oikeus saada todellinen mahdollisuus tuomioistuinten tarjoamaan oikeussuojaan [direktiivin 2003/8] 1 ja 2 artiklassa tarkoitetussa rajat ylittävässä riita-asiassa, että Saksan liittotasavallan myöntämä oikeusapu käsittää hakijan oikeusapuhakemuksen ilmoituksen ja hakemuksen tueksi esitettyjen asiakirjojen kääntämisestä maksamat kulut, jos hakija samanaikaisesti

kanteen nostamisen kanssa hakee myös direktiivin 13 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettuna vastaanottavana viranomaisena toimivaltaiselta asiaa käsittelevältä tuomioistuimelta oikeusapua ja on teettänyt käännöksen itse?”

**Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu**

24 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy ennakkoratkaisukysymyksellään, onko direktiivin 2003/8 3, 8 ja 12 artiklaa yhdessä luettuina tulkittava siten, että jäsenvaltion, jossa oikeudenkäynti pidetään ja jossa henkilö, jolla on koti- tai asuinpaikka toisessa jäsenvaltiossa, on tehnyt rajat ylittävää riita-asiaa koskevan oikeusapuhakemuksen, myöntämä oikeusapu kattaa myös kulut, jotka tämä henkilö on maksanut tämän hakemuksen käsittelemiseksi tarvittavien asiakirjojen kääntämisestä.

25 Tähän kysymykseen vastaamiseksi on todettava, että direktiivin 2003/8 johdanto-osan viidennen perustelukappaleen mukaan direktiivin tavoitteena on edistää maksuttoman oikeusavun soveltamista rajat ylittävissä siviili- ja kauppaoikeudellisissa riita-asioissa, jotta henkilöille, joilla ei ole riittäviä varoja, voitaisiin taata todellinen mahdollisuus oikeussuojaan Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklan kolmannen kohdan mukaisesti.

26 Kuten nimittäin tämän direktiivin johdanto-osan kuudennessa perustelukappaleessa todetaan, riita-asian asianosaisen varojen puute tai riita-asian rajat ylittävästä luonteesta johtuvat vaikeudet eivät saa olla tehokkaan oikeussuojan esteenä.

27 Tämän osalta kyseisestä direktiivistä käy ilmi, että kielelliset esteet eivät saa haitata henkilön, jonka koti- tai asuinpaikka on muussa jäsenvaltiossa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa oikeudenkäynti pidetään, mahdollisuutta vedota täysimääräisesti oikeuksiinsa toisen jäsenvaltion tuomioistuimissa, kun viimeksi mainitun jäsenvaltion oikeudenkäyntikieli on eri kuin ensimmäisen jäsenvaltion oikeudenkäyntikieli. Tämä vaatimus koskee myös asiakirjoja ja näyttönä esitettäviä asiakirjoja, jotka riita-asian rajat ylittävän luonteen vuoksi on laadittu muulla kuin oikeudenkäyntikielellä ja jotka näin ollen on käännettävä.

28 Mainitun direktiivin 3 artiklan 1 ja 2 kohta takaavat tässä yhteydessä rajat ylittävässä siviili- ja kauppaoikeudellisessa riita-asiassa asianosaisina oleville luonnollisille henkilöille oikeuden saada ”asianmukaista” oikeusapua.

29 Oikeusapuhakemuksen tekemismenettelystä on todettava, että tehokkaan oikeussuojan varmistamiseksi direktiivin 2003/8 13 artiklan 1 kohdassa säädetään, että oikeusavun hakijalla on kaksi mahdollisuutta, koska hän voi tehdä oikeusapuhakemuksen joko sen jäsenvaltion, jossa on hakijan koti- tai asuinpaikka, toimivaltaiselle viranomaiselle, joka on tämän direktiivin 13 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukainen lähettävä viranomainen, tai sen jäsenvaltion, jossa oikeudenkäynti pidetään tai jossa tuomio on määrä panna täytäntöön, toimivaltaiselle viranomaiselle, joka on mainitun direktiivin 13 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukainen vastaanottava viranomainen.

30 Oikeusavun laajuudesta on todettava aluksi, että direktiivin 2003/8 3 artiklan 2 kohdassa säädetään, että tämän avun katsotaan olevan asianmukaista, kun sillä varmistetaan hakijalle riita-asian valmisteluvaiheessa annettava oikeudellinen neuvonta, oikeudellinen avustaminen ja edustaminen oikeudenkäynnissä sekä oikeusavun saajan vapauttaminen menettelyn kustannuksista tai niiden vastattavaksi ottaminen, mukaan lukien vastapuolen kulut siinä tapauksessa, että oikeusavun saaja häviää asian.

31 Lisäksi tämän direktiivin 7 artiklan mukaan jäsenvaltion, jossa oikeudenkäynti pidetään, myöntämän oikeusavun on katettava riita-asian rajat ylittävään luonteeseen välittömästi liittyvät kulut eli tulkkauskulut, niiden tuomioistuimen tai toimivaltaisen viranomaisen edellyttämien ja oikeusavun saajan esittämien asiakirjojen kääntämisestä aiheutuneet kulut, jotka ovat tarpeen asian ratkaisemiseksi, ja mahdolliset hakijalle aiheutuvat matkakulut.

32 Lopuksi mainitun direktiivin 8 artiklassa, jonka otsikko on ”Jäsenvaltion, jossa on oikeusavun hakijan koti- tai asuinpaikka, kattamat kulut”, säädetään, että kyseinen jäsenvaltio vastaa kuluista, jotka ovat aiheutuneet sen alueella paikallisen asianajajan tai oikeudellista apua antamaan lain mukaan kelpoisen muun henkilön antamasta avusta ennen oikeusapuhakemuksen vastaanottamista siinä jäsenvaltiossa, jossa oikeudenkäynti pidetään, sekä kuluista, jotka ovat aiheutuneet oikeusapuhakemuksen ja hakemuksen käsittelemiseksi tarvittavien asiakirjojen kääntämisestä, kun hakemus esitetään sen jäsenvaltion viranomaisille, jossa hakijalla on koti- tai asuinpaikka.

33 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin perustelee tätä ennakkoratkaisupyyntöä epäilyksillä, jotka sillä on sen jäsenvaltion määrittämisestä, jonka on vastattava oikeusapuhakemuksen käsittelemiseksi tarvittavien asiakirjojen kääntämisestä aiheutuneista kuluista, kun oikeusavun hakija on käyttänyt direktiivin 2003/8 13 artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädettyä mahdollisuutta osoittaessaan tämän hakemuksen suoraan vastaanottavalle viranomaiselle.

34 Aluksi on todettava, että oikeusavun, jota jokaisella rajat ylittävässä riita-asiassa asianosaisena olevalla luonnollisella henkilöllä on oikeus saada, on mainitun direktiivin 3 artiklan 2 kohdan sanamuodon mukaan oltava ”asianmukaista”, jotta heidän tehokas oikeussuojansa voisi toteutua.

35 Oikeusapuhakemuksen tekeminen, tehtiinpä hakemus lähetettävälle tai vastaanottavalle viranomaiselle, on kuitenkin, kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 42 kohdassa, ennakkoedellytys tehokkaan oikeussuojan varmistamiselle, johon tällä direktiivillä pyritään, perusoikeuskirjan 47 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

36 Tässä yhteydessä on todettava, että oikeusapuhakemukseen liittyvät asiakirjat ovat direktiivin 2003/8 järjestelmässä erittäin merkityksellisiä. On nimittäin niin, että tämän direktiivin 5 artiklan 1 kohdan mukaan oikeusapua myönnetään henkilöille, jotka eivät taloudellisen tilanteensa vuoksi itse kykene osittain tai kokonaan vastaamaan menettelyn kustannuksista. Tämän direktiivin 5 artiklan 2 kohdan nojalla sen jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen, jossa oikeudenkäynti pidetään, arvioi henkilön taloudellista tilannetta erinäisten objektiivisten tekijöiden, kuten tulojen, varallisuuden tai perhetilanteen, perusteella. Näin ollen oikeusapuhakemusta ei voida hyväksyä, ellei hakija esitä tiettyjä henkilökohtaista ja taloudellista tilannetta koskevia asiakirjoja. Kyseiset asiakirjat ovat ennakkoedellytys tämän avun saamiselle.

37 Toiseksi on huomautettava, että direktiivin 2003/8 12 artiklan mukaan, luettuna yhdessä direktiivin johdanto-osan 23 perustelukappaleen kanssa, oikeusavun myöntää tai epää se jäsenvaltio, jossa oikeudenkäynti pidetään, ”sanotun kuitenkaan rajoittamatta [tämän direktiivin] 8 artiklan soveltamista”.

38 Pääasian osalta onkin todettava, että mainitun direktiivin 8 artiklan b alakohdan mukaan jäsenvaltion, jossa on oikeusavun hakijan koti- tai asuinpaikka, on myönnettävä oikeusapua, joka kattaa hakemuksen ja hakemuksen käsittelemiseksi tarvittavien asiakirjojen kääntämisestä aiheutuvat kulut, ”kun hakemus esitetään edellä mainitun jäsenvaltion viranomaisille”.

39 Tässä yhteydessä direktiivin 2003/8 8 artiklan b alakohdan viimeisessä lauseessa olevaa täsmennystä on tulkittava siten, että se ei tarkoita edellytystä, joka oikeusavun hakijan on joka tapauksessa täytettävä saadakseen nämä kulut katetuiksi, vaan siinä yksilöidään tilanne, jossa jäsenvaltio, jossa oikeusavun

hakijan koti- tai asuinpaikka on, voi vastata mainituista kuluista, sulkematta kuitenkaan pois tällaista vastattavaksi ottamista silloin, kun – kuten pääasiassa – hakemus on tehty siinä jäsenvaltiossa, jossa oikeudenkäynti pidetään.

40 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 53 kohdassa, direktiivin 2003/8 8 artiklan b alakohta on toisin sanoen ymmärrettävä siten, että siinä säädetään – poikkeuksena yleisestä säännöstä, jonka mukaan jäsenvaltio, jossa oikeudenkäynti pidetään, vastaa oikeusriidan rajat ylittävään luonteeseen liittyvistä kuluista –, että koti- tai asuinpaikan jäsenvaltio vastaa oikeusapuhakemuksen ja hakemuksen käsittelemiseksi tarvittavien asiakirjojen kääntämisestä aiheutuvista kuluista.

41 Kolmanneksi on todettava, että sen poissulkeminen, että jäsenvaltio, jossa oikeudenkäynti pidetään, vastaa oikeusapuhakemuksen käsittelemiseksi tarvittavien asiakirjojen kääntämisestä aiheutuvista kuluista, olisi vastoin direktiivin 2003/8 tavoitteita, jotka on mainittu tämän tuomion 25–27 kohdassa ja jotka koskevat todellista mahdollisuutta oikeussuojaan rajat ylittävissä riita-asioissa, koska poissulkeminen asettaisi oikeusavun hakijan epäedulliseen asemaan tilanteessa, jossa hän päättäisi tehdä hakemuksensa suoraan vastaanottavalle viranomaiselle.

42 Kuten tämän tuomion 29 kohdasta nimittäin käy ilmi, direktiivin 2003/8 13 artikla antaa oikeusavun hakijalle mahdollisuuden valita kahdesta vaihtoehdosta, jotka eivät ole keskenään hierarkkisia ja joiden mukaan hakija voi tehdä oikeusapuhakemuksensa joko lähettävälle tai vastaanottavalle viranomaiselle.

43 Mikäli oikeusapuhakemuksen käsittelemiseksi tarvittavien asiakirjojen kääntämisestä aiheutuvat kulut otettaisiin kuitenkin vastattaviksi vain, kun oikeusavun hakija kääntyy sen jäsenvaltion, jossa hakijan koti- tai asuinpaikka on, toimivaltaisten viranomaisten puoleen, tämä johtaisi siihen, että näitä kuluja koskevan oikeusavun saaminen riippuisi virheellisesti siitä, minkä menettelyvaihtoehdon asianomainen valitsee, ja tekisi merkityksettömäksi direktiivin 2003/8 13 artiklan 1 kohdan b alakohdan, jossa säädetään mahdollisuudesta tehdä oikeusapuhakemus suoraan vastaanottavalle viranomaiselle.

44 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 46 kohdassa, tällainen poissulkeminen saattaisi myös johtaa oikeusavun hakijan kannalta työläämpään menettelyvaihtoehtoon. On nimittäin niin, että sen sijaan, että hakija esittäisi oikeusapuhakemuksensa suoraan tuomioistuimelle, joka on toimivaltainen käsittelemään riita-asian, hakijan olisi aloitettava kaksi erillistä menettelyä, ensimmäisen niistä sen jäsenvaltion, jossa oikeudenkäynti pidetään, toimivaltaisessa tuomioistuimessa varmistaakseen määräaikojen noudattamisen ja toisen sen jäsenvaltion viranomaisissa, jossa hänellä on koti- tai asuinpaikka, saadakseen korvausta oikeusapuhakemukseen liittyvistä kuluista.

45 Tällainen tilanne muodostaisi näin ollen esteen rajat ylittävän riita-asian sellaisen asianosaisen tehokkaan oikeussuojan toteutumiselle, jolla ei ole riittäviä varoja menettelyn kustannusten maksamiseksi ja joka on vaikeammassa tilanteessa riita-asian, jossa hän on asianosaisena, rajat ylittävän luonteen takia.

46 On vielä täsmennettävä, että direktiivin 2003/8 tarkoituksena on jo sen nimenkin perusteella ”oikeussuojakeinojen parantami[nen] rajat ylittävissä riita-asioissa” korvaamalla oikeusavun alalla tehtävää yhteistyötä koskeva järjestelmä, joka perustui Strasbourgissa 27.1.1977 allekirjoitettuun maksutonta oikeudenkäyntiä tarkoittavien hakemusten toimittamista koskevaan Euroopan neuvoston sopimukseen ja jossa määrättiin ilmoitus- ja lähettämismenettelyistä mutta ei kuitenkaan käsitelty kysymystä oikeusavun laajuudesta siinä jäsenvaltiossa, jossa oikeudenkäynti pidetään.

47 Edellä esitetyn perusteella ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, että direktiivin 2003/8 3, 8 ja 12 artiklaa yhdessä luettuina on tulkittava siten, että jäsenvaltion, jossa oikeudenkäynti pidetään ja jossa luonnollinen henkilö, jolla on koti- tai asuinpaikka toisessa jäsenvaltiossa, on esittänyt rajat ylittävää riita-asiaa koskevan oikeusapuhakemuksen, myöntämä oikeusapu kattaa myös kulut, jotka tämä henkilö on maksanut tämän hakemuksen käsittelemiseksi tarvittavien asiakirjojen kääntämisestä.

## Oikeudenkäyntikulut

48 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (viides jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

**Oikeussuojakeinojen parantamisesta rajat ylittävissä riita-asioissa vahvistamalla oikeusapuun kyseisissä riita-asioissa liittyvät yhteiset vähimmäisvaatimukset 27.1.2003 annetun neuvoston direktiivin 2003/8/EY 3, 8 ja 12 artiklaa on yhdessä luettuina tulkittava siten, että jäsenvaltion, jossa oikeudenkäynti pidetään ja jossa luonnollinen henkilö, jolla on koti- tai asuinpaikka toisessa jäsenvaltiossa, on esittänyt rajat ylittävää riita-asiaa koskevan oikeusapuhakemuksen, myöntämä oikeusapu kattaa myös kulut, jotka tämä henkilö on maksanut tämän hakemuksen käsittelemiseksi tarvittavien asiakirjojen kääntämisestä.**

Allekirjoitukset